

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΝΟΜΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΟΥ
ΙΚΑ-ΕΤΑΜ

Αθήνα 17-12-13
Αριθμ. Πρωτ. 2412/13
Αριθμ. Ερωτ 17/13

ΑΤΟΜΙΚΗ ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ : 438/2013

Αριθμός Ερωτήματος: Γ 31/ 591/2013 της Γενικής Διεύθυνσης Οικονομοτεχνικών Υπηρεσιών, Διεύθυνση Τεχνικής και Στέγασης, Υποδιεύθυνση Στέγασης, Τμήμα Ακίνητης Περιουσίας, του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ.

Περίληψη Ερωτήματος: Ερωτάται, αν δύναται το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ να κινήσει τις διαδικασίες αποζημιώσεως από καταπατητή αγροκτήματος ιδιοκτησίας του Ιδρύματος, ο οποίος έκανε χρήση αυτού δια καλλιέργειας, και εις καταφατική απάντηση, κατά ποσόν είναι προς όφελος του Ιδρύματος να κινήσει την σχετική διαδικασία.

Α. Εις τα άρθρα 1096, 1098 και 1099 του Αστικού Κώδικα ορίζεται ότι:

Άρθρο 1096- Ευθύνη ως προς τα ωφελήματα

Ο νομέας ενέχεται να αποδώσει τα ωφελήματα που έχουν εξαχθεί από το πράγμα μετά την επίδοση της αγωγής. Επιπλέον ευθύνεται και για ωφελήματα που δεν εισέπραξε από δική του υπαιτιότητα μετά την επίδοση της αγωγής, ενώ μπορούσε να τα εισπράξει σύμφωνα με τους κανόνες της τακτικής διαχείρισης.

Άρθρο 1098- Κακόπιστος νομέας

Αν ο νομέας ήταν κακόπιστος κατά το χρόνο που κατέλαβε το πράγμα, ή αν έμαθε αργότερα ότι δεν έχει δικαίωμα νομής, υπέχει από τότε, ως προς το πράγμα και τα ωφελήματα του πράγματος, την ίδια ευθύνη που έχει και για το χρόνο μετά την επίδοση της αγωγής. Δεν αποκλείεται περαιτέρω ευθύνη του από υπερημερία.

Αν ο νομέας απέκτησε τη νομή του πράγματος με παράνομη πράξη, εμθύνεται σε αποζημίωση του κυρίου κατά τις διατάξεις για τις αδικοπραξίες».

-B. Από τις προαναφερόμενες διατάξεις των άρθρων 1096 και 1098 του Α.Κ προκύπτει ότι, αν ο νομέας ήταν κακόπιστος κατά τον χρόνο που κατέλαβε το πράγμα, εγνώριζε δηλαδή ή από βαρεία αμέλεια αγνοούσε ότι δεν δικαιούται στην νομή του πράγματος, ή αν έμαθε ότι δεν δικαιούται στην έκταση που την άσκησε, υπό την έννοια ότι όσα περιήλθαν εις γνώση του τον υποχρέωναν να πιστέψει ότι δεν δικαιούται στην νομή το πράγματος (ΑΠ 1450/1980 ΝοB 29.709, Εφ. Αθ. 7909/1980 Ελλ. Δνη 21.709, Εφ. Αθ. 1095/1986 Ελλ. Δνη 1987. 1310, Εφ. Αθ. 2653/2000 Ελλ. Δνη 2001. 217, Εφ. Αθ. 7934/2007 Ελλ. Δνη 2008. 1106), υπέχει από τότε, ως προς το πράγμα και τα ωφελήματα του πράγματος την ίδια ευθύνη που έχει και για τον χρόνο μετά την επίδοση της αγωγής, δηλαδή ενέχεται σε απόδοση των ωφελημάτων που πραγματικά, έστω και κατά παράβαση των κανόνων της τακτικής διαχειρήσεως, εισέπραξε και εκείνων, που από υπαιτιότητα του δεν εισέπραξε, ενώ μπορούσε να εισπράξει σύμφωνα με τους κανόνες της τακτικής διαχειρήσεως (βλ. Γεωργιάδης στον ΑΚ Γεωργιάδη- Σταθόπουλου, άρθρα 1096-1100, αριθ. 24,28,29, 35, 36, Κουνουγέρη- Μανωλεδάκη, Το Δίκαιο των Καρπών, σελ. 152, Εφ. Αθ. 7909/1980, 1095/1986, 2653/2000, 7934/2007, ε.α).

Ωφελήματα του πράγματος, κατά την έννοια των ανωτέρω διατάξεων, σε συνδυασμό με τις διατάξεις του ΑΚ 961 παρ. 1 και 3 είναι οι φυσικοί καρποί, δηλαδή τα φυσικά προϊόντα του πράγματος και κάθε τι που πορίζεται κανείς από το πράγμα σύμφωνα με τον προορισμό του, αν και δεν προϊόν αυτού, καθώς και κάθε πρόσοδος που αποφέρει το πράγμα δυνάμει κάποιας εννόμου σχέσεως, δηλαδή οι πολιτικοί καρποί, όπως π.χ. το μίσθωμα. Τέλος, ωφέλημα είναι και κάθε όφελος που έχει ο νομέας από την ενοίκηση ή την κατ'άλλο τρόπο χρήση του πράγματος από τον ίδιο, συνεπεία των οποίων εξοικονομεί την δαπάνη στην οποία θα υποβαλλόταν αν εμίσθωνε άλλο όμοιο πράγμα, οπότε η ωφέλεια συνίσταται στην εξοικονόμηση της σχετικής δαπάνης για τα μισθώματα (Μπαλή, Γεν. Αρχ. παρ. 197, Γεωργιάδη - Σταθόπουλου ε.α. άρθρο 961 αριθ. 2 έως 11, Κουνουγέρη- Μανωλεδάκη, ε. α σελ. 27 επ. και 36 επ. ΑΠ 1773/2011 Ελλ. Δνη 2012. 436, ΑΠ 540/2002 Ελλ.Δνη 2002. 1667, Εφ. Αθ. 3037/1981 Αρμ. 35.653, Εφ. Αθ. 10095/1986 Ελλ.Δνη 28.1310, Εφ. Αθ. 2073/1987 ΝοB. 1987.1066, Εφ. Αθ. 2653/2000, 7934/2007, ε.α).

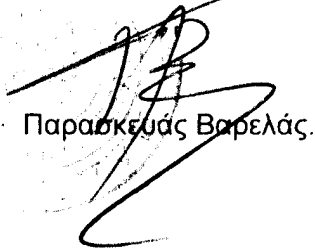
Εξ'άλλου του νόμου μη διακρίνοντος, η ευθύνη του νομέα προς απόδοση των ωφελημάτων που προκύπτουν υπέρ αυτού από την χρήση του πράγματος, ισχύει, ουχί μόνον όταν ενάγεται δια της διεκδικητικής αγωγής αλλά και δι'ιδιαιτέρας αγωγής (Α.Π. 204/1972, ΝοB 20.896, Εφ. Αθ. 1616/1975 Αρμ. 29.431, Εφ. Αθ. 3037/1981, 2653/2000, 7934/2007, ε.α).

Περαιτέρω, κατά το άρθρο 1099 του ΑΚ αν ο νομέας απέκτησε την νομή του πράγματος με παράνομη πράξη, αφαιρέσε δηλαδή υπαιτίως από τον κύριο, χωρίς την θέλησή του, την νομή του πράγματος ευθύνεται κατά τις διατάξεις των αδικοπραξιών (άρθρα 914 επ. 934 επ. ΑΚ) εις αποζημίωση του κυρίου (Α.Π. 1350/2002 Ελλ.Δνη 2003, 480) , δηλαδή σε πλήρες διαφέρον ,το οποίο περιλαμβάνει τόσο την θετική όσο και την αποθετική ζημία που υπέστη ο κύριος από την αφαίρεση και την μη απόδοση εις αυτόν της νομής του πράγματος (άρθρο 298 ΑΚ), είναι δε αδιάφορη η καλή ή κακή πίστη αυτού (Μπαλή, Εμπρ. Δ παρ. 98, Ράμμος στην Ερμ. ΑΚ υπό τα άρθρα 1096 .1100 αριθ. 65-70). Η ευθύνη δηλαδή του παρανόμου νομέα εκτείνεται ουχί μόνον στα ωφελήματα που αναφέρονται στο άρθρο 1096 ΑΚ, αλλά και εις εκείνα τα οποία μόνον ο ίδιος, εν όψει των τυχόν ιδιαιτέρων γνώσεων ή ικανοτήτων του, θα ηδύνατο να πορισθεί (Γεωργιάδη –Σταθόπουλου, ε.α. άρθρα 1096 έως 1.100, αριθ.42 και 43, Κουνουγέρη- Μανωλεδάκη ,ε.α. σελ. 156 επ, Εφ. Αθ. 2653/2000, 7934/2007, ε.α).

Τέλος, από τον συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 908, 910 και 911 του ΑΚ προκύπτει ότι ο λήπτης ωρισμένου πράγματος χωρίς νόμιμη αιτία ή από παράνομη η ανήθικη αιτία οφείλει ν' αποδώσει στον κύριο του πράγματος ,εκτός από τη νομή τούτου, όχι μόνο τα ωφελήματα που εισέπραξε από αυτό, αλλά και εκείνα που από υπαιτιότητά του δεν εισέπραξε ενώ ηδύνατο να τα εισπράξει σύμφωνα με τους κανόνες της τακτικής διαχειρίσεως, στην περίπτωση του αχρεωστήτου , εφόσον εγνώριζε, ή από τότε που έμαθε, την ανυπαρξία της αιτίας και στην περίπτωση της παρανόμου ή ανηθίκου αιτίας από τη λήψη της παροχής με την προϋπόθεση ότι εγνώριζε τον σκοπό για τον οποίο του εδόθη η παροχή και όχι και το ότι ήταν αυτή παράνομη ή ανήθικη (Κ. Καυκά Ενοχ. Δ, υπό τα άρθρα 908- 912 παρ. 2, 4 και 5, Κ. Αποστολίδη, Ενοχ. Δ, τομ. Δ' παρ. 253 υπό τα άρθρα 908 αριθ. 3,910 αρ. 4 και 911 αριθ. 1,2,3, Γεωργιάδη –Σταθόπουλου ε.α, υπό τα άρθρα 908 αριθ. 16 και 910-912 αριθ. 4,10 και 13, Κουνουγέρη- Μανωλεδάκη ε.α. σελ. 160 επ. και 171 επ. Εφ. Αθ. 2653/2000, ε.α) . Ετέρωθεν , δεν αποκλείεται ευθύνη του κακοπίστου νομέα από τις διατάξεις των αδικοπραξιών (αρθ. 914 επ. ΑΚ) ή του αδικαιολογήτου πλουτισμού (άρθρα 904 επ.ΑΚ) αν συντρέχουν οι προϋποθέσεις των διατάξεων αυτών, οπότε στην περίπτωση αυτή δημιουργείται παράλληλη εφαρμογή των σχετικών διατάξεων και δυνατότητα σωρευτικής ασκήσεως των σχετικών αγωγών. Μάλιστα, στην περίπτωση αυτή το επίδικο δικαίωμα στηρίζεται σε περισσότερες νομικές βάσεις και δεν πρόκειται για συρροή αξιώσεων, διότι υπάρχει μια μόνο δικονομική αξίωση, ένα αντικείμενο δίκης, που θεμελιώνεται σε περισσότερες νομικές βάσεις, πλην όμως άπαξ θα επιδικασθεί στον ενάγοντα η επίδικη αξίωση (βλ. σχετ. Γεωργιάδη Δ. 6. 56. Κεραμέα Αρμ. 23.787, Εφ. Αθ. 2653/2000. Εφ. Αθ. 7934/2007, ε.α).

Γ. Κατάκολουθία των ανωτέρω , εφόσον συντρέχουν οι αναφερόμενες προϋποθέσεις, δύναται το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ να στραφεί κατά του καταπατητού αγροκτήματος ιδιοκτησίας του, ο οποίος έκανε χρήση αυτού δια καλλιέργειας. Περαιτέρω, καθ'όσον αφορά την γενικώς αναφερομένη οικονομική διάσταση της υποθέσεως, αυτή εκφεύγει των αρμοδιοτήτων μας.

Ο Νομικός Σύμβουλος ΝΣΚ

Παρασκευάς Βαρελάς.